

ДО ПИТАННЯ ПРО ДАТУВАННЯ ЦЕРКОВ СЕРЕДНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ В ЕКСПОЗИЦІЇ МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ НАН УКРАЇНИ

Інна Яворська (м. Київ)

У Музеї народної архітектури і побуту НАН України в м. Києві експонується дві церкви з регіону Середньої Наддніпрянщини: церква Святого Архистратига Михаїла з с. Дорогинка Фастівського р-ну Київської обл. та церква Святої мучениці Параскеви з села Зарубинці Монастирищенського району Черкаської області. Церква з Дорогинки датується 1600 роком, церква з Зарубинців – 1742 роком.

Вже в “Історичній довідці”¹, складеній у 1975 р., зустрічаємо дві дати побудови Михайлівської церкви: 1600 та 1700 рік. 1600-м роком визначає її П. Г. Юрченко², перший дослідник історії церкви з с. Дорогинка, ймовірно, покладаючись на видання Л. Д. Похилевича.

Похилевич пише: “Церковь св. Михайловская, деревянная, 5-го класса, земли имеет 65 десятин, построена в 1600 году, как значится в клировых ведомостях, но в 1852 г. фундаментально исправлена и построена при ней новая колокольня”³.

Укладач “Довідки” звернув увагу і на те, що найстарішою церквою єпархії є церква на старих Монастирищах, збудована в 1648 р.⁴ Тобто, церква в Дорогинці була збудована після 1648 р.

Як бачимо, Похилевич посилається на “Клировые ведомости”. Проте “Клировые ведомости” під назвою “Именных списков всем лицам духовного звания православного исповедания” запроваджені були в Російській імперії 20 січня 1769 р.⁵, а отже, пізніше, ніж збудовано церкву. Добре було б з’ясувати, на підставі яких документів чи свідчень в “Клирові відомості” було внесено інформацію про час побудови церкви.

Другу дату – 1700 рік – фіксуємо в “Метрике для получения верных сведений о древнеправославных храмах Божьих и художественных предметах

1887 года”⁶. В описі, виданому Васильківським духовним правлінням, зазначено, що церква побудована в 1700 р. за вказівкою “Палаты Киевской Государственных имуществ”.

Варто нагадати, що згідно з “Трактатом про вічний мир” між Росією і Річчю Посполитою від 1686 р. кордон між двома державами мав проходити по Дніпру за винятком Києва з радіусом в одну милю.

За описами 1686 р. лінія кордону в районі Києва мала такий вигляд: по р. Ірпіню до впадіння в неї р. Унави, далі трохи по Унаві, по суходолу до витоків р. Стугни біля селища Снітинка, по Стугні до м. Велика Солтанівка, потім знову по суходолу в південно-східному напрямку⁷.

Згідно з цим описом село Дорогинка, що лежить між Ірпенем та Унавою, належало Речі Посполитій.

Постає запитання: на якій підставі і кому “Палата Киевская Государственных имуществ” могла дати вказівку побудувати церкву на території сусідньої держави?

Серед Візитацій уніатських деканатів XVIII ст., що зберігаються в Інституті рукописів Національної Бібліотеки ім. Вернадського, є і Візитація Фастівського деканату, до якого належала Дорогинська церква. У Візитації 1751 р. зазначено, що церкву закладено на місці пристойному в новоосілому поселенні (w nowoosiadłej wsi) 24 червня 1750 р.⁸

У червні 2004 р., на прохання парафіян церкви Архистратига Михаїла, в Інституті геохімії навколишнього середовища було зроблено спробу визначити вік деревини вівтарної частини церкви методом радіовуглецевого аналізу. Результат виявився досить-таки несподіваним: 1528±71 рік AD. Звісно, такі

дані не є історично достовірними, проте вони повинні мати пояснення.

Вперше поселення Дорогинка згадується в документі від 1 січня 1598 р. Київський католицький єпископ Іосиф Верещинський, "звернувши увагу на землю й урочище під назвою Дорогинка, де є вже пристойне поселення", своєю грамотою призначає Миколу Шадурського осадчим в це урочище⁹. Тут же Верещинський визначає і затверджує межі цього маєтку: "Починаючи від Дідьківської греблі на р. Ірпінь, дорогою з Дідьківки в Чорногородку до валу, що відділяє Чорногородку від Нового Верещина¹⁰, а потім валом знову до Ірпеня". Невідомо лише, яким було це "пристойне поселення" у 1598 р.

Парафії часто виникали при самому закладанні села, або одразу ж після закладення, коли до нього починали стягатися люди¹¹.

Згідно з Тарифом подимного податку 1631 р., с. Дорогинка сплачувало податок із двох димів по три злотих і з двох огородників по двадцять чотири гроші польських¹².

Після 1685 р. на спустошених і розорених воєнними подіями другої половини XVII ст. землях Фастівщини з метою формування козацького полку осів Семен Палій. Він одразу ж розпочав колонізувати ці землі. За словами самого Семена Палія: "Працював коло неї [землі], як на своєму господарстві, широкі поля засіваючи хлібами. Збільшувалась кількість жителів і Церкви Божії я побудував і прикрасив"¹³. Чисельність полку зросла з 800 чол. у 1691 р. до 2–3 тис. у 1693 р.¹⁴. В цей період церква в Дорогинці дійсно могла бути споруджена. Переселенці могли її як збудувати, так і перевезти. Тут потрібні додаткові дослідження.

Достеменно відомо лише те, що церква, яка експонується в Музеї, стояла в Дорогинці після 1750 р.

Церква з с. Зарубинці датується 1742-м роком, теж за свідченням Похилевича:

"Зарубинцы село [...] при реке Горском Тикиче, в 5 верстах ниже села Ивахнов. [...] Церковь Параскевская 5-го

класса, земли имеет 37 десятин; построена 1742 года"¹⁵.

У Візитації Животівського деканату 1784 р., згідно зі свідченнями Іоанна Зелінського, який був патріархом цієї церкви від початку і на час візитації мав сімдесят років, зазначено, що церкву спочатку закладено "від нового кореня" ("de nova radice") близько року 1742, за Урсули Радзивілл¹⁶. Згодом через те, що церква була і малою, і "нікчемно" збудованою, ще й зіпсувалась, бо довго будувалась і непокритою стояла, на місці старої нова закладена (за "Консенсом" від 26 квітня 1757 р.).

Отже, нам невідомо, який вигляд мала церква, побудована близько 1742 р. Ця дата стосується історії, а не архітектури. Сучасний вигляд церква отримала вже після 1757 р. Рік, коли будівництво було закінчене, потребує уточнення.

У згаданій візитації сказано, що церква збудована з дубового дерева, "w kostk" тесаного, з трьох частин з трьома верхами; була шальована дошками, кри-та гонтом і прикрашена на банях трьома залізними позолоченими хрестами.

Поселення Зарубинці існувало ще в першій половині XVII ст. На карті Боплана, виданій 1650 р.¹⁷, воно позначене як слобода (Słoboda nowa kolonia), проте, назва на карті не зазначена. Г. Л. де Боплан збирав матеріали до своєї мапи протягом 17 років.

Трохи пізніше, у 1652 р. назва поселення трапляється в акті поділу маєтків князя Януша Вишневецького між двома його синами¹⁸.

У 1664 р. поселення належить Костянтину Вишневецькому і в ньому налічується п'ять димів¹⁹.

Урсула Францішка (1705–1753), за коляції якої було закладено церкву, онука Костянтина і остання представниця роду Вишневецьких, у 1725 р. стала дружиною Михайла Казимира Радзивілла (1702–1762), Гетьмана Великого Литовського²⁰.

Згаданий вище Іоанн Зелінський, висвячений у 1744 р. на священника уніатським митрополитом Афанасієм Шептицьким, у 1768 р. разом з парафією приєднався до православ'я. В цей

час у Зарубинцях налічувалося 58 господарств²¹.

Після 1775 р., коли війська Російської імперії залишили Україну, почалося нове гоніння православних в Україні від поляків і уніатів: відбирали церкви, виганяли і вбивали священників, розкидали доми, комори, школи і т. п. Мабуть, така ж доля спіткала й Іоанна Зеленського: на час візитації 1784 р. в Зарубинцях вже був уніатський священник²².

У 1794 р., після другого поділу Польщі, парафії одна за одною почали виявляти бажання "приєднатися до благочестя і сповідувати віру своїх предків".

Духовне правління звернулося до православних священників, які залишилися в живих і були вигнані зі своїх парафій під час переслідування православ'я, закликаючи їх повернутися до колишніх парафій. Відгукнулося лише кілька священників. Серед них був також Іоанн Зелінський. Однак він подав правлінню прохання про те, що через глибоку старість відчуває неміц, яка надалі перешкоджатиме йому виконувати треби парафіяльні та богослужіння, і просить висвятити для зарубинецьких прихожан сина його Іоанна²³.

У 1901 р. в Зарубинцях був священником 74-річний Максим Федорович Зелінський, висвячений на цей сан у 1852 р.²⁴

З'ясування точного часу побудови вказаних церков вимагає подальших глибших досліджень.

² Пам'ятка народної архітектури, колишня церква Святого Михаїла з с. Дорогинка, Фастівського р-ну, Київської обл. (Проект реставрації). 1975. – Архів МНАПУ, 114 А-14. – К., 1975.

² Пам'ятка народної архітектури ... – С. 11. Юрченко П. Дерев'яна архітектура України. – К., 1970. – С. 50, 51.

³ Сказанія о населенныхъ местностяхъ Киевской губернии или статистическіе, историческіе и церковныя заметки о всехъ деревняхъ, селахъ, местечкахъ въ пределахъ губернии находящихся. Собралъ Л. Похилевичъ. – Киевъ, 1864. – С. 485.

⁴ Сказанія о населенныхъ местностяхъ Киевской губернии... – С. 335: "Церковь Преображенская на старыхъ Монастырищахъ построена, какъ пишется въ клировыхъ ведомостяхъ, 1648 года; следовательно, древнейшая изъ всехъ деревянныхъ церквей епархii".

Імовірно, у названому виданні трапилась звичайна типографічна помилка.

⁵ Полный православный богословский энциклопедический словарь. – С.Пб. Издательство П. П. Сойкина, 1912. Препринт. – М., 1992. – Т. 2. – С. 1365–1366.

⁶ Пам'ятка народної архітектури ... – С. 22.

⁷ Крикун М. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України в XV–XVIII ст. Кордони воєводств у світлі джерел. – К., 1993. – С. 149.

⁸ Інститут Рукописів Національної Бібліотеки ім. Вернадського (далі – ІР НБУ). – WD-I, 2462, л. 521 зв. (Див. додаток).

⁹ Див. Архів Юго-Западной России (далі – АЮЗР). – Ч. VI. – Т. 1. – К., 1876. – С. 261–263.

¹⁰ Йосиф Верещинський (1574–1599) – найвідоміший Київський католицький єпископ до Берестейської унії – Фастів укріпив як замок і перейменував у Новий Верещин. По смерті єпископа повернулася стара назва. Див.: Петров Н. Киевское латинское бискупство и столовое бискупское имене Фастовъ // Киевские епархіальныя ведомости (далі – КЕВ). – 1876. – № 16. – Отдел второй. – С. 497.

¹¹ Грушевський М. Історія України-Руси. – Т. V. – К., 1994. – С. 270.

¹² Тариффа подымнаго подати Киевскаго воєводства 1631, мая 3. // АЮЗР. – Ч. VII. – Т. 1. – К., 1886. – С. 387.

¹³ Семен Палій та Фастівщина в історії України. Матеріали конференції. – К. – Фастів, 1997. – С. 47.

¹⁴ Сергієнко Г. Визвольний рух на Правобережній Україні в к. XVII – поч. XVIII ст. – К., 1963. – С. 63–64.

¹⁵ Сказанія о населенныхъ местностяхъ Киевской губернии... – С. 330.

¹⁶ ІР НБУ. – WD-I, 2467. – С. 719–720. (Див. додаток).

¹⁷ Див., наприклад, карту Брацлавського воєводства у вид.: Ляскоронскій В. Гильом Левассер де Боплан и его географические труды относительно Южной России. – К., 1901.

¹⁸ Przed kilkuset laty. Braclawszczyzna // "Kwiaty i owoce". – К., 1870. – С. 316.

¹⁹ Исчисление поселений и дымов воєводств

тва Брацлавського по случаю взимання подымнага и млиноваго налога в 1664 г. // АЮЗР. – Ч. VII. – Т. 2. – К., 1890. – С. 543.

²⁰ Polski Słownik Biograficzny. – Т. XXX/2. – Z. 125. – Warszawa, 1987. – S. 299.

²¹ КЕВ. – 1892. – № 15. – С. 562.

²² ІР НБУ. – WD-I, 2467, л. 721. (Див. текст візитації в додатку).

²³ Липковскій В. Унія и воссоединение униатов в 1794–95 гг. в пределах нынешняго Липовецкаго узда // КЕВ. – 1895. – № 22. – С. 1112.

²⁴ Адрес-календарь Киевской епархии за 1901 год. – К., 1901. – С. 108.

ДОДАТОК I

Інститут Рукописів
Національної бібліотеки України ім. Вернадського,
WD-1. 2462, л.521 зв.-523

Wizyta Cerkwi DorohiXskiey pod TytuYem S^O.
MichaYa ArchanioYa zostai-cey Die 26.
Marty vs 1751 Anno odprawiona y opisana

Ecclesia.

Ta Cerkiew nowa za Konsensem Przewielebnieyszego Imci X^a Michała Prymowicza Prothonotariusza Apostolskiego officiała Kiiowskiego de Data eiusdem Die Decima Tertia Junii veteris styli 1750 Ao Radomislia od Przewielebnego JX^a Bazylego Konaszewicza Dziekana y Parocha Fastowskiego na mieyscu przyzwoitym w nowoosiadłej wsi na Fundamencu Erekcyi przez Dziedzica daney cum solitis Ceremonii Die 24. Junii v[eteri] s[tyli] eodem Anno 1750 założona, z drzewa sosnowego w kostki gładko oprawnego staraniem y sumptem pobożnych Parofian we trzy kopuly na Posaice bez opasania y kozuchowania wybudowana w kopułachieszcze troche nieiest zasklepiona ani pobita.

Sub tempus modernæ Visitationis ad wyz wspomnionego X^a Dziekana Fastowskiego prævio Consensu officii præsens de Data eiusdem Die 5. Xbris 1750 Radomislia, poświęcona, Cmentarz nieogrodzony Dzwonow niema.

арк.522

Immagine

Deisusu ani zadney ieszcze ozdoby niema tylko namiesnych obrazow na blatach cztery Zbawiciela Nayswietszey Panny S^O Mikołaja y S^O Michala bez Drzwi carskich oprócz katapetazmy bagazyowy, Ołtarz wielki ut cung przybrany na nim obraz S^O Jana Cymborii Puszek niema

Suppellex Ecclesiastica

Kielich cynowy cum requisitis Krzyzow dwa ieden rznięty drugi malowany, Kadzielnica mosiężna, Dzwonek ołtarzowy, Lichtarze drewniane, reszta zas rzeczy iako to Apparat Alba Antemis y inne requisita z Cudzych Cerkwi są pozyczane

Libri Ecclesiastici

Mszał y Trebnik druku Uniowskiego Cerkiewne, inne zas Xiegi iakoto Euangelium druku Lwowskiego Tryod Cwitna Szestodnik Psalterz Czesłowiec pozyczane, Apostoł druku Kiiowskiego nowy Cerkiewny. Metryka in 4°.

арк.522 зв.

Parochus cum Parochianis

Parochem iest przy tey Cerkwi Wielebny Xiądz Jan Samuyłowicz, prævia Præsentatione Jasniewielmoznego Jmci X^a Samuela Ozgi Biskupa Kiiowskiego y Czernihowskiego Dziedzica de Data eiusdem sę 22. Maii 1750. Ao w Iahodowie quæ Præsentatio ad acta Consistorii Metroplni Kiiovien sub sę Veneris 19. 8bris vs. 1750 Ao Radomislia, ad Jasniewielmoznego JEmci X^a Feliciana Wołodkowicza Chielmskiego y Belzkiego Biskupa Titulo Parochi do Cerkwi Dorohinskiej sę 18. 9bris 1750 Ano w Białym Polu ordynowany y do teyze Cerkwi y Parochii wyz wspomnioney Dorohinskiej od Przewielebnieyszego Jmci X^a Michała Prymowicza officiała Kiiowskiego sę 10. Xbris vs 1750 Ano w Białey Cerkwi Canonice instytuowany y installowany. Tenze X Paroch przypoczątkach exemplaren vitam dicit. Erekcya ktora iest nadana od JW^o Dziedzica in Consistorio præien Kiiovien conservatur in Originali. Parochian przy tey Cerkwi znajduiesię Nro 53. Dusz do spowie dzi 385 Ciz Parochianie kanony syco pieniądze sprawuią et in edificationem novæ Ecclaobracaia.

Dekretum Reformationis

Pod czas Wizyty Generalney przez nas nizey wyrazonych Wizytatorow expedyowaney, kiedy WX Jan Samuyłowicz przykładnego bydz zycia y obyczaiow z Indafacyi Parofian Swoich pokazał się. Prze to chwalemy te iego zycie, ktore na dalsze czasy w wszelkim przykładzie, pilności Nabożęstwa y dogladaniu Parofii kontynuować ma, oraz Parofian Swoich w Nauce Duchowney wyraznie w Pacierzu y Artykulach Wiary S. Katolickiey istruować powinien, Konstytucye Synodalne y Dyecezalne czytać, w Kasusach Instruować się, Partykuły Przenayswiętszey Eucharystyi co dni osm a naydaley pietnaście odmieniać y renowować, dawnieysze zas przy mszy S. porywać pod rigorem Kar surowych zalecamy. Pobożni zas Parofianie bez zadney opieszności Cerkiew Nalezycie dokonczyć y we srodku ozdobić, o Antymis y Xięgi do Nabożęstwa zwykłe mianowicie Mszał y Trebnik Uniowskiego Druku postarać się maia y będą powinni pod rigorem Interdyktu Mieyscowego a na wybocznych y nieposłusznych Osobistego przykazuiemy. M.D.N.

арк.523

X. Michal Prymowicz P.A. Offl Surrogat Mett Kiiowski
Wizytt Genlny wyraznie oznaczony Theodor Gromnicki aktt
Kons. Kiiows y Wizyta; Pisarz

ДОДАТОК II

IP НБУВ, WD-1, 2467, л.717зв.-721зв.

Anno Eodem 1784. Die 19na
Martii w Zarubińcach Wsi,
Dobrach Wielm Kordysza Pisarza
Ziem Braclawskiego
Dziedzicznych,
Dekanacie Żywotowskim.

Wizyta Gnrlna Cerkwi Obrządku Ruskiego z Rzymskim zied-
noczonego Parochialney Zarubinieckiey Tytułem S^ey Praxedy
Męczeńniczki zaszczyconey, kollacyi którego wyżej Wielm
Kordysza, Archi-Dyceczyi Metropoli Kijowskiey.

1mo Cerkiew z drzewa dębowego w kostkę ciesianego, o trzech podziałach, i wierzchach z gont i okrycia nieco opadających po bokach do ziemi tarciami oszalowana, bez Ganku przed Drzwiami zachodniemi, Krzyżami trzema żelaznemi połączanemi wierzch kopuł przyozdobiona, Okien Szesnaście taflami naszklonych bez krat żelaznych, Drzwi troie; na zawiasach żelaznych; od zachodu w Babińcu z zamkiem zewnętrznym, to iest kłódką, od Południa w Macicy, i od Połnocy w Presbyterium, z zasowami drewnianemi, i podłogę w Presbyterium, i do połowy w Macicy ułożoną z tarcic tylko mającą, posród wsi na mieyscu równym od Mieszkań Ludzkich nieco odległym, ołtarzem wielkim na wschód Słońca sytuowana.

2ndo Deisus roboty Snycerskiey miernie malowany i fangultem złożony.

3tio In Presbyterio na Mensie Ołtarzyk roboty podłey Snycerskiey, z Ciborium gładkim niezamczystym z farb i malunku opadający, in Ciborio SSmum na Korporale czystym niedawno renowowane Konserwuje się.

4to Antemis nocie niepodległy. S. Pam[ięci] JW^o Atanazego Szeptyckiego Metr. Naczynia SS. Argenterye, i inne Rekwizyta Cerkiewne.

1mo Puszka czyli Hrobnyca pro Conservatione SSmu srebrna wewnątrz należycie, zewnątrz mało połączana niewielka.

2ndo Kielich srebrny z popsutą wewnątrz pozłotą, zewnątrz mieyscami //л.719 z Patoną, i Gwiazdą z iedney, i łyżeczką po obydwóch stronach, połączane. Kielich z P[a]teną i Gwiazdą cynowy.

3tio Miernice srebra podłego wewnątrz wyłącane pro Oleis Sacris.

4to Krzyż wierzch Ciborium cynowy.

Naczynia SS. Argenterye, i inne Rekwizyta Cerkiewne.

5to Lichtarzów mosiężnych niewielkich par dwie. Lichtarz cynowy ieden.

6to Kadzielnica mosiężna iedna.

7mo Dzwónek Ołtarzowy spizowy ieden.

8vo Stawników czyli swiec dużych przed Obrazami trzy. Apparaty, Alby, i inne Rzeczy Cerkwi Zarubinieckiey.

Apparaty, Alby, i inne Rzeczy Cerkwi Zarubinieckiey.

1mo Apparat na dnie zielonym natłasowym parterowy cu
Requisitis. Apparat Kitayki przązkowy niebieskiey cum
Requisitis.

Apparat zielony z kamią żołą golowy, ze Stułą sama bez innych
Requisitów.

2ndo Alb płótna domowey roboty trzy, iedna zapołączą dwie
niciansi w dole wyszywane, Humerałów dwa do podpasywa-
wania Alb zielony, i niebieski superfinowych dwa, i wełniany
kręcony trzeci, Korporałów dwa, Puryfikaterzów trzy.

3tio Na Mensie Obrusów cięki i gruby domowego płótna dwa,
namitczany trzeci, i Cyrata malowana. Antepedium przed
Mensą wełniane.

4to Katapetazma za Carskimi Drzwiami bagazyowa.

5to Zasłonek przed Obrazami Paryzkiey Materyi w Paski dwie i
szafirowa kitayczana iedna, Chustek na zasłonkach iedwabnych
trzy.

6to Krzyż Procesyonalny roboty Stolarskiey malowany.

7mo Chorągwiey, czerwona, i niebieska, kitayczanych dwie, i
na płótnie malowanych dwie.

8vo Całun Sukna granatowego z lisztwami płóciennemi.

Xięgi Cerkwi Zarubinieckiey.

1mo Ewangelia pod Maremus oprawna in Folio druku
Moskiew.

2ndo Mszał in Folio druku Uniowskiego.

3tio Apostoł, Tryfołoy, i Tryody obydwie Postna, i Cwietna
druku Kijow

4to Obszczyna in Folio pisana.

5to Szestodnik i Psalterz in Quarto majoridruku Kijow

6to Psalterz druku Poczajow druga, in Quarto majori.

7mo Czasłowiec in 8vo majoridruku Kijow

8vo Irmołoy in Folio druku Lwowskiego.

9no Trebniczkek in 8vo minori druku Uniowskiego.

Cmentarz, Dzwonnica

1mo Cmentarz wałkiem dawno okopany lecz już opadły.

2ndo Dzwonnica przed Cerkwią od zachodu Słońca na czterech
słupach z daszkiem niewielkim niedokrytym, na którey Dzwonów
cztery. Dokumenta, i nadania Cerkwi Zarubinieckiey.

1mo Założona Ta Cerkiew początkowie de nova radice około
Roku 1742. za kollacyi J.O. Xiężney Urszuli Radziwillowey
Hetmanowey W. X. Litt. przez X^a Sebestyana Kawszyńskiego
Sędyka Dyecezalnego, a Parocha Granowskiego Powagą i
Władzą JW^o Atanazego Szeptyckiego Metropolity Całey
Rusi, iako początkowie bywszy teyże Cerkwi Pa[ro]ch X Jan
Zielinski oczewisto stawaiący, o te założenie staraiący się,
Kapłan maiący lat Obłożonych Siedmdziesiąt, a Poświęceniec
S. Pamięci JW^o Atanazego Szeptyckiego Metropolity Całey
Rusi, zaświadcza.

2ndo Pobenedykowana i Poswięcona przez niegdyś Kornelego
Szpanowskiego Dziekana Żywotowskiego Powagą JW^o

Atanazego Szeptyckiego Leona Biskupa Lwowskiego za Instrumentem niegdyś Tymoteusza Matkowskiego Officyała Bracl[awskiego] i Barskiego w Żywotowie Dnia 10. Octobris V. Styli 1750. Roku datowanym, teraz przy Cerkwi znajdującym się.

арк.719 зв.

3tio Ponieważ dopiero wyrażona Cerkiew, i mała Struktura, i nikczemną budowana była, a do tego przez długie budowanie się i niepokrycie strupieszala, przeto na miejscu tej niniejsza przez Mieysca Dziekana za Instrumentem itidem Awtentycznym Powagą i Mocą JW^o Floryana Hrebnickiego Metropolity Całej Rusi, od X^a Michała Prymowicza Officyała Metropolii Gnrlnego danym, na Dniu 26. Kwietnia 1757° Roku w Miniykach datowanym, a teraz przy Cerkwi znajdującym się założona.

4to Extrakt Wizyty Gnrlney Awtentyczny Cerkwi Zarubińskiej 1762. Roku, Dnia 28. Octobris czynionej, Ręką Nam znaną niegdyś Romana Wyhowskiego Officyała Bracl Wizytatora podpisany, i Pieczęcią JW^o Felicyana Wołodkowicza Metropolity Całej Rusi stwierdzony.

5to Fundusz tej Cerkwi ma się znajdować in Archivio Metropolitanano, Zaś z Mocy tego Funduszu wzywali dawniejsi i niektóre terazniejszy zażywa następujące Gronta Cerkiewne, w Pierwszey od Zubrychi Ręce na Uroczysku Stupki, i przy samej Rudzie Stupki zwaney, Cerkiewnego Pola w czterech kawałkach Dni Dwanaście. W Drugiey od Manastyrzysk Ręce, nad idącym z Zarubiniec do Manastyrzyszcz traktey w prawey Ręce Dni, 12. i Obłogu zaoranego na Cerkiew w iednym

Ciagu z wyrażonym Polem może bydz Dni Ośm, posrod Którego Pola Mogiła niewielka. I w trzeciey od lasku Skomorochi zwanego pierwsze Kawałki dwa prosto Prysiowa Lasku po obydwóch Stronach drożyny, ze Wsi Zarubiniec do Prysiowa idącey, w których Dni Orania Ośm, znowu za Subotynym larem Dni cztery, Zosobna w teyże Ręce Sianożęc na Ostrowie podczas Wiosny Tikicza Rzeki wodą otaczać się zwykłym, na Kosarzów czterdzieście, na którym i Pasięka Plebalna bywała.

арк.721 зв.

6to Plac Plebalny przy samym Cmentarzu, patrząc na wschód Słońca od polnocy niezagrodzony szeroki na kroków 120. długi na kroków 180. wraz z Gumnem Sadkiem, i ogrodem, na którym Izba Plebalna z Alkierzem, i Piekarnia przez sieni z komórką miasto Alkirza przybudowaną, pod iednym nakryciem słomianym, przeciw Piekarni od zachodu Słonka Gumno, Stodoła, na sochach tylko stara.

7mo Szkółka od zachodu przy Cmentarza rogu prawym.

Paroch, i Ministrowie

1mo Nie Paroch, lecz Kommendarz WX. Stefan Łazarewicz Origme Sołtys, Ruthenus, Prostego, dobrego, spokojnego Ducha Kapłan, Stateczny w ledności Swietey, i trwały katolik, Poświęceniec Wołodkowiczowski po rezygnowaniu Beneficium, do ktorego Ordynował się z przyczyny Ubogiego, i niewystarczającego Funduszu, po kilku godziwych i prawnych Kommendach, Kommendowany iest z Urzędu Metropolitt Konsystorskiego Braclaw do Zarubiniec, iako Instrument Awtyentyczny sub Folio 5. Aktów Konsystorskich Gracyalnych, Dnia 23. Listopada W.S. Kalendarza, 1780. Roku w Wóytowcach datowany zaświadcza.

2ndo Żona Anna Krotkowiczówna Córka Kapłańska stateczna.

3tio Syn Starszy Jan lat 24. tylko po Rusku edukowany.

Syn drugi Piotr lat Dwódziestu podobney Starszemu edukacyi.

Syn trzeci Damian lat 8. Czasosłownik.

4to Diak Mateusz Cwirińko Młodzian, Uczniow trzy.

Bractwo, i Skarb Cerkwi Zarubinieckiey

1mo Bractwo przy tey Cerkwi zwyczajne: Którego Kytor Stefan Xiądz. Starszy Bratczyk Prokop Cymbałenko Klucznik Jaków Sycz i inni.

2ndo W Gotowiznie mają Cerkiewnych pieniędzy pośiodma Rubla.

3tio Długu na Regestrach Kanunnych mają Rubli, po Dzięsięć Grzywien Rubla licząc, N^{ro} 62. i Grzywien sześć, Pasieki do Stebnika na Zimę włożyli Pni, N^{ro} 16.

4to Kanun sycą co rocznie za przymusem Żyda Arędarza podczas którego sycenia kanunu Tenże Żyd Arędarz narzuciwszy Spust Gorzałki, oraz Skapszczyzny, wymusza tego, i wyciska po ZII Poll 26. szynkować więcey nad sutki niepozwała, w niewyszynkowaniu do sutek miód pieczętuie, a gdyby się odważyli szynkować po wyściu sutek, tedyby Strof opłacać musieli, iakoż przed kilku latami, płacili się od kożdey chałupy po pół Rubla srebrnego, dla czego porozdawawszy na borg. bardzo wiele szkoduią, i choćby niesycili kanunu, tedy suchą ratę opłacaliby.

Parafianie

<u>1mo</u> Parafian Osiadłości w Wsi Zarubincach N ^{ro}		80
<u>2ndo</u> W Tey Osiadłości Osób do Spowiedzi zdolnych Ptcı Męski N ^{ro}	191	
<u>3tio</u> Osob do Spowiedzi zdolnych Ptcı Niewieściej, N ^{ro}		188
<u>4to</u> Osob do Spowiedzi niezdolnych Ptcı Oboiey N ^{ro}	179	
<u>5to</u> Katedratyku czyli kapitulne z tey Parochii placi się ZII Poll	14	
<u>6to</u> Subsidii Charittwi ZII Polskich	7	

Dekret Poprawy

Na Terminie Ninieyszey Wizyty z dwokrotnego Obwieszczenia Prawnie przypadającym, Wielmożny, Przewielebniejszy Jmę Xiądz Józef Skulski Dziekan Berdyczowski Wizytator Generalny, Nayprzód Wielebnemu Xiędzu Stefanowi Łazarewiczowi Kommendarzowi Zarubinieckiemu Urzędowemu, Trzezwosć zachować, w Domie Karczemnym nigdy niebywać, Nabożeństwa pilnować, Naukę Chrześciańską co Niedzielli, i Święta przepowiadać, Pacierza zaś Dzięsięcioro Bożego, i Cerkiewnego Przykazania nietylko co Niedzielli i Święta, lecz w Wielkim Poście co dzień, rano i wieczór Parafian ile Dzieci małych nauczać, a Nieumiejętnych do Spowiedzi Paschalney, do Szlubów Małżeńskich do Kumowania, i innych Obrządków Chrześciańskich aż poki nauczą się,

арк.721 зв.

nieprzypuszczać, Ciał w Bogu zchodzących z tego Swiata do Dwódziestu czterech godzin niegrebać, i podług Artykułow Synodalnych, i Dyecezalnych Konstytucyi sprawować, a przytym Calości Nadań Cerkiewnych, i Należytości usilnie bronić, pod Uchileniem od sprawowania Urzędu Kapłańskiego zalecił, Tudzież Bractwu i Parafianom Zarubinieckim Pasterzowi swemu w Zbawiennych Wokacyach, i powinnościach, Niemniej tymże Bractwu i Parafianom, za Kytora Pobożnego Stefana Xiadza. Kreowawszy, i Przez ninieysze Pismo zmocniwszy, Onemu w obowięzkach do Bractwa należących Brackich, posłusznemi bydz, o utrzymywaniu Cerkwi, i w Niey porządku starać się, a wyraznie: Zameczek do Ciborium przyrobić, Podłogę w Cerkwi dokęzyc, zwierchu dach poreperować, Okna ponaprawiać, Ganek przed Drzwiami Cerkiewnymi, przyrobić, a naypryncypalnieszy, i nayprędzey Kielich z pozłoty wewnątrz zpęzły, na nowo pozłocić, i od kogo należy poświęcić, starać się, Cmentarza okóp ponowić, i choć chrustem po wałku ogrodzić, pod nieuchronnym Interdyktem Cerkwi w czasie sprzeciwienia się przykazał, Naostatek zabiegając Zniewadze, i Szkodzie Domu Bożego, oraz władaniu Cerkwią Żydowskiemu, ponieważ Żyd Arędarz Zarubiński Karczemny, przymusiwszy Bractwo co rocznie do sprawiania kanunu od Kożdey Konwicy sycącego się na kanun miodu po Zł Poll dwa wymusza, Gorzałki Spust narzuca, i z Skarbonki Cerkiewney, naymniej po Rubli trzy za to wyciska, i choć nadarza się kiedy z okazji niedostatku i niesposobności Kanunu niesycić, tedy suchę za to ratę rownie narzuciwszy, i bez Kanunu gorzałkę, tudzież Bractwo gnębiąc, i exekwując wydziera, a z tąd uszkodzenie, a nie przyczyczynienie Prowentu Cerkiewnego dzieie się; Przeto otdąd kanunu pod Interdyktem Cerkwi zabronił, a o inszy sposób Swiatła, i zastąpienia potrzeb Cerkiewnych iako to Wina, Kadzidla, i reperacyi starać się, lub do JW^o Dziedzica, a Cerkwi Bożey Kollatora supplikować nakazał. D. N. Mocą.